

บทที่ 2

วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาและการค้นคว้าเอกสาร บทความ และงานวิจัยต่างๆ ผู้วิจัยพบว่า งานวิจัยที่เกี่ยวกับบทบาทขององค์การเอกชนสตรีในการจัดการศึกษาแก่สตรีไทยเพื่อพัฒนาตนเองโดยตรงนั้นไม่มีและไม่ปรากฏว่ามีผู้ใดได้ศึกษาหรือทำวิจัยมาก่อน ฉะนั้นเพื่อเป็นพื้นฐานและประโยชน์ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้นำเสนอไว้โดยเรียงลำดับตามหัวข้อต่อไปนี้

1. การพัฒนาสตรีในประเทศไทย
2. สำคัญของแผนพัฒนาสตรีระยะที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529)
3. องค์การเอกชนและองค์การเอกชนสตรี ✕
4. การพัฒนาสตรีกับสื่อมวลชน
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาสตรีในประเทศไทย

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาสตรีนั้น เริ่มดำเนินงานอย่างมีแบบแผนในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งก่อนหน้านั้นการศึกษาของสตรีไทยยังไม่มีแบบแผนนัก สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ (2506 : 9) ทรงกล่าวไว้ว่า "สตรีไทยยังไม่มีโอกาสศึกษาอย่างแพร่หลาย ผู้ที่มีโอกาสจะได้รับการศึกษาส่วนใหญ่เป็นพระเจ้าลูกเธอ บุตรีข้าราชการในพระบรมมหาราชวังหรือบุตรของขุนนาง หรือบุตรที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะร่ำรวย ซึ่งมักจะไปเรียนหนังสือและรับการอบรมวิชาช่าง เย็บปักถักร้อย ปรุงอาหาร กรีฑา มารยาท และความรู้รอบตัวการเข้าสมาคมของกุลสตรี เป็นต้น"

สำหรับสตรีชาวบ้านไม่ค่อยได้รับการศึกษาเล่าเรียนหนังสือเท่าเทียมกับเจ้านายสตรี ดังที่เสฐียรโกเศศ (2510 : 4) กล่าวไว้ว่า "ที่จะมีโอกาสเรียนหนังสือนั้นหายาก นอกจากจะเป็นลูกผู้ลากมากดี มีอันจะกิน แม้กระนั้นก็ไม่อยากให้ลูกหญิงรู้หนังสือเพราะกลัวจะเล่นเพลงยาวแต่งกลอนโต้ตอบกับผู้ชาย ... อาจทำให้ใจแตกได้" สตรีชาวบ้านบางส่วนได้รับการศึกษาเช่นกัน แต่เป็นการศึกษาภายในครอบครัว โดยผู้ให้การอบรมมักจะเป็นมารดาหรือญาติผู้ใหญ่ โดยจะเน้นทางการฝีมือและการครัว เช่น การทำอาหาร แกะสลักผัก และเย็บปักถักร้อย เป็นต้น

ใน พ.ศ. 2417 มีโรงเรียนราษฎรสตรีเกิดขึ้นแห่งแรก คือ โรงเรียนกุลสตรีวังหลัง หรือโรงเรียนวัฒนาวิทยาลัยในปัจจุบัน โรงเรียนกุลสตรีวังหลังได้จัดตั้งขึ้นโดยคณะมิชชันนารีอเมริกัน นับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา สตรีไทยจึงเริ่มได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนให้ได้รับการศึกษา (คณะอนุกรรมการพัฒนากิจกรรมและบทบาทของสตรี 2523 : 10) แต่ก็ยังมีสตรีจำนวนไม่มากนัก และอาจกล่าวได้ว่า การสนับสนุนให้สตรีไทยส่วนใหญ่ได้รับการศึกษา และการพัฒนาสตรีโดยอาศัยการศึกษาในระยะต่อมานั้น เป็นพระราชดำริของพระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรี ซึ่งทรงปรารภว่า "ควรจะให้หญิงได้มีโอกาสเล่าเรียนเพราะเป็นสมัยที่หญิงจำเป็นต้องมีความรู้เท่าเทียมชาย เพื่อช่วยชายในการบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่ครอบครัวและประเทศชาติ มิใช่มุ่งจะให้แข่งขันกับชาย แต่เนื่องจากหญิงเป็นบ่อเกิดแห่งกุลบุตรกุลธิดา จึงจำเป็นต้องให้ความรู้และวิชาการต่างๆ เพื่อหญิงจะได้นำไปอบรมบุตรีของตนให้เป็นคนดีของชาติต่อไป" (พรณศรี วิชาการกุล 2500 : 23) ดังนั้นในปีพ.ศ. 2446สมเด็จพระบรมราชินีนาถ จึงได้โปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งโรงเรียนราชินีขึ้นด้วยพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ในชั้นต้นสมเด็จพระบรมราชินีนาถส่งสิ่งครุภัณฑ์มาสอนวิชาช่างในโรงเรียน ต่อมาเมื่อครุภัณฑ์เดินทางกลับไปแล้ว ได้โปรดเกล้าฯ ให้หม่อมเจ้าพิจิตรจิรภาเทวกุลเป็นอาจารย์ใหญ่ การเรียนในระยะต่อมาหนักไปในด้านอักษรศาสตร์ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2450 เป็นต้นมา (สภาสตรีแห่งชาติ 2519 : 65)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวขณะที่ประเทศไทยกำลังเริ่มเป็นที่รู้จักในหมู่นานาชาติทางด้านการภายในประเทศที่เกี่ยวข้องกับสตรีก็ได้เปลี่ยนแปลงควบคู่ไปกับความเจริญของประเทศด้วย และองค์ผู้นำในเรื่องนี้ก็คือ สมเด็จพระบรมราชินีนาถที่ทรงเริ่มปรับปรุงการศึกษาและทรงนำวิวัฒนาการหลายอย่างด้วยพระองค์เองอย่างกล้าหาญจริงใจและสมเหตุผล ทั้งนี้ด้วยแนวพระทัยว่า สตรีนั้นถ้าได้มีโอกาสเรียนรู้ขึ้น จิตใจเจริญพอก็ย่อมช่วยชาติบ้านเมืองได้เช่นเดียวกับบุรุษ ทั้งยังอาจเป็นกำลังสนับสนุนให้บุรุษทำการบรรลุผลสำเร็จในทางที่ศิขริน (สภาสตรีแห่งชาติ 2519 : 65)

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว สตรีได้รับการส่งเสริมให้ได้รับการศึกษาอย่างมาก เพราะพระองค์ทรงเห็นว่า มารดานั้นมีความสำคัญในการอบรมดูแลบุตร ถ้าหากมารดาไม่ได้รับการศึกษาอบรมมาก่อนแล้ว กิจที่จะไปอบรมสั่งสอน

บุตรีคาให้เป็นคนตีคองเป็นไปไคยาก ซึ่งจะมีผลกระทบกระเทือนถึงความมั่นคงของชาติควย เพราะเด็กก็คองผู้ใหญ่ในวันหน้าและเป็นพลเมืองของประเทศควย (ความเห็นเรื่องการศึกษาสำหรับชาติ 2460: 3)

อย่างไรก็ตาม แมวจะมีการวางโครงการการศึกษาให้สตรีมีโอกาสได้รับการศึกษามากขึ้นก็ตาม แต่สตรีก็ยังไม่ได้รับสิทธิและโอกาสเท่าเทียมกับชาย ทั้งนี้เพราะสภาพสังคมและทัศนคติเก่า ๆ ที่เห็นวสตรีควรอูยบานมากกว่าออกไปประกอบอาชีพนอกบ้าน และเนื่องจากเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปวการศึกษานั้นเป็นสิ่งสำคัญในการเปลี่ยนแปลงบทบาทและสถานภาพของสตรี การศึกษาจะทำให้สตรีไคเรียนรู้มากขึ้น มีความสามารถในการทำงานเพิ่มขึ้น บทบาทและหน้าที่ของสตรีก็ยอมรับมากขึ้นตามไปควย สำหรับในเรื่องบทบาทและสถานภาพของสตรีนี้ พระบาทสมเด็จพะมงกุฎเกล้าเจาอยูหัว ทรงเห็นความสำคัญในเรื่องนี้และทรงเห็นว่า "สังคมที่เจริญรุ่งเรืองนั้น หญิงและชายควรมีสิทธิเท่าเทียมกัน ทรงเป็นผู้นำในการเรียกร้องในการแก้ไขความเชื่อและประเพณีเก่า ที่เป็นสาเหตุให้หญิงคองกวาชาย มีบทความพระราชนิพนธ์หลายเรื่องที่ทรงอธิบายไว้อย่างชัดเจนมาก คือ เรื่อง "เครื่องหมายแห่งความรุ่งเรืองคือสภาพแห่งสตรี" มีใจความพอสรุปไคว การยอมให้หญิงไคมีความเสมอภาคกับชายเป็นองค์ประกอบสำคัญอันหนึ่งแห่งความรุ่งเรือง แต่สภาพของหญิงไทยยังถูกกดขี่อยู่มาก . . . หญิงถูกกีดกันมิให้รวมสมาคมกับชาย . . . แต่การที่จะแก้ไขสภาพของสตรีให้ดีขึ้น ขาพเจาเห็นว่าต้องแก้ทั้งประเพณีและกฎหมายแผนดิน ยอมให้หญิงออกมาสมาคมเสียบ้าง และได้รับการศึกษาเพิ่มขึ้น" (รามจิตติ อ้างถึงใน สตรีทัศน์ 2526: 46-51) จะเห็นไคว การพัฒนาสตรีโดยอาศัยการศึกษานั้นได้รับการสนับสนุนจากพระมหากษัตริย์ไทยมาเป็นเวลานานแล้ว

ต่อมาภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อ พ.ศ. 2475 แล้ว รัฐบาลก็ยังมีไคให้ความสำคัญต่อการพัฒนาสตรีสักเท่าไร ซึ่งในเรื่องการพัฒนาสตรีนี้ สตรีไทยบางกลุ่มไคตื่นตัวที่จะรวมกันพัฒนาสตรีมาก่อนหน้าที่จะมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองแล้ว คือ ในปี พ.ศ. 2470 ไคมีการก่อตั้งสมาคมนางพยาบาลแห่งกรุงสยามขึ้น เพื่อรวมกลุ่มพยาบาล และร่วมมือกันพัฒนาสตรีและประชาชนในดานสุขภาพอนามัย แต่ยังคงดำเนินงานไคไม่กว้างขวางนัก และในปีเดียวกัน การเปลี่ยนแปลงการปกครอง คือ พ.ศ.

2475 ก็มีการจัดตั้ง สมาคมสตรีไทยแห่งกรุงสยามขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือและส่งเสริมสมาชิกสตรี เป็นต้น จะเห็นได้ว่า สตรีไทยบางกลุ่มได้ให้ความสนใจในเรื่องการพัฒนาสตรีมาก่อนที่รัฐบาลจะให้ความสนใจในด้านนี้อย่างจริงจัง

เมื่อประเทศไทยเริ่มการพัฒนาประเทศอย่างมีแบบแผนในสมัย จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ โดยประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจ เมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2504 นั้น การพัฒนาประเทศที่หน่วยงานของรัฐดำเนินอยู่ในขณะนั้นก็ได้เน้นถึงการพัฒนาศตรีโดยเฉพาะ รัฐบาลเพิ่งจะมาเริ่มให้ความสนใจในงานพัฒนาศตรีโดยเฉพาะในช่วงระยะเวลา 10 ปีมานี้เอง โดยเริ่มมีการกล่าวถึงสตรีว่าเป็นกลุ่มเป้าหมายที่จะต้องพัฒนาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524)

ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 ได้กล่าวถึงสภาพทั่วไปของสตรีว่า "สตรีมีจำนวนเกือบครึ่งหนึ่งของจำนวนประชากรทั่วประเทศ สตรีจึงเป็น ผู้ที่มีบทบาทอย่างสำคัญในการพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม การเน้นบทบาทของสตรีให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมนั้น รัฐบาลได้วางแนวทางเร่งรัดให้สตรีชนบทได้รับการศึกษาและมีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมของท้องถิ่น ให้การศึกษาอบรมแก่สตรีในรูปแบบการศึกษานอกระบบ ให้มีการฝึกอาชีพ แก่ไขกฏหมายเพื่อให้ความคุ้มครองแรงงานสตรี และเพิ่มโทษทางอาญาแก่ผู้ล่อลวง บังคับขู่เข็ญ และชักนำสตรีไปในทางที่ผิด" (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2525: 321-323) การที่รัฐบาลหันมาสนใจในเรื่องการพัฒนาศตรีนั้น สืบเนื่องมาจาก การที่สหประชาชาติ ได้กำหนดให้ปี พ.ศ. 2518 เป็นปีสตรีสากล และมีมติให้กำหนดระยะเวลาการส่งเสริมสถานภาพ ความเสมอภาค สันติภาพ และการพัฒนาศตรีเป็นเวลา 10 ปี (พ.ศ. 2518-2528) ประเทศไทยในฐานะประเทศสมาชิก ได้ยอมรับหลักการของสหประชาชาติในการที่จะสนับสนุนให้สตรีได้มีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาด้วย ดังนั้น รัฐบาลจึงตั้งคณะกรรมการอำนวยการจัดงานฉลองปีสตรีระหว่างประเทศ โดยมี คุณหญิง อัมพร มีสุข เป็นประธาน โดยมีวัตถุประสงค์สอดคล้องกับองค์การสหประชาชาติ ดังนี้คือ (ณรงค์ นิตยาพร 2524: 10)

1. เพื่อสร้างสรรค์ทัศนคติ และค่านิยมอันถูกต้องที่พึงมีต่อสตรี
2. เพื่อส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างบุรุษและสตรี

3. เพื่อพัฒนาและสนับสนุนให้สตรีมีบทบาทอย่างเต็มที่ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมือง ทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ

4. เพื่อส่งเสริมบทบาทของสตรีในการเสริมสร้างสัมพันธไมตรีระหว่าง ประเทศและสันติภาพของโลก

หลังจากการประชุมปีสตรีสากลที่ประเทศเม็กซิโกแล้ว รัฐบาลก็ได้ดำเนินงานมอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จัดตั้ง คณะอนุกรรมการวางแผนพัฒนาสตรีและเด็กขึ้น โดยมี คุณหญิง อัมพร มีสุข เป็น ประธานอนุกรรมการ โดยมีหน้าที่ ดังนี้คือ (ณรงค์ นิตยาพร 2524: 15)

1. พิจารณาปัญหาและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาสตรี เด็กก่อนวัย-เรียนและนอกโรงเรียน โดยเฉพาะในชนบท

2. ให้คำปรึกษาและความร่วมมือกับหน่วยราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการจัดทำหรือปรับปรุง โครงการ เพื่อการพัฒนาสตรีและเด็ก (ตามนัยข้อ 1) ทั้งใน ระยะสั้นและระยะยาวให้สอดคล้องกับแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

3. ประสานการดำเนินงานตามแผนและโครงการ เพื่อการพัฒนาสตรีและเด็ก ก่อนวัยเรียนและนอกโรงเรียน ระหว่างหน่วยราชการและหน่วยงานของเอกชนที่ เกี่ยวข้อง เพื่อให้บรรลุจุดหมายและเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนา

4. ติดตามและประเมินผล ตลอดจนรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน ตามแผนและโครงการพัฒนาสตรี เด็กก่อนวัยเรียน และนอกโรงเรียน (ตามนัยข้อ 2 และ 3) รวมทั้งพิจารณาการแก้ปัญหาและอุปสรรคของการปฏิบัติงานตามแผน และโครงการเหล่านั้นให้ลุล่วงไปด้วยดี

ต่อมาคณะอนุกรรมการวางแผนพัฒนาสตรี ได้แต่งตั้งคณะทำงานพัฒนาสตรีขึ้น เพื่อรวบรวมข้อมูลในการเตรียมทำเอกสารสำหรับเตรียมการสัมมนา เรื่อง "สถานภาพ ปัจจุบันของสตรีไทย" โดยร่วมมือกับองค์การยูนิเซฟ หลังจากนั้นในเดือนตุลาคม 2521 คณะอนุกรรมการวางแผนพัฒนาสตรี ชุดนี้ได้สลายตัวลง เนื่องจากมีการปรับปรุงพระราช-บัญญัติของคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ต่อมาเมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2522 คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการพัฒนากิจกรรมและบทบาทสตรีขึ้น โดย

ทำหน้าที่รวมเป็นอนุกรรมการในการพัฒนากิจกรรมและบทบาทของสตรี ตามแผนพัฒนาฉบับที่ 4

คณะอนุกรรมการพัฒนากิจกรรมและบทบาทของสตรี มีหน้าที่ดังนี้ (คณะทำงานวางแผนพัฒนาสตรีระยะยาว 2525: 1)

1. จัดทำศูนย์ข้อมูลสตรี เพื่อเป็นที่รวบรวมเอกสารทุกประเภทเพื่อบริการแก่หน่วยงาน หรือองค์กรต่าง ๆ ตลอดจนบุคคลทั่วไปที่สนใจในเรื่องเกี่ยวกับสตรี
2. จัดทำวารสาร "ชาวสตรี" รายเดือน เพื่อเผยแพร่และเสนอข่าวความคืบหน้าความสำเร็จของหน่วยงานต่าง ๆ ที่ทำงานเกี่ยวกับงานด้านพัฒนา กิจกรรมและบทบาทของสตรี
3. ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งที่เป็นของราชการ เอกชน และต่างประเทศ เช่น การติดต่อส่งผู้แทนไปประชุมหรือฝึกอบรม สัมมนา
4. ร่วมในการวางแผนติดตามและประเมินผลงานสตรีตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
5. เป็นหน่วยงานเลขานุการของคณะอนุกรรมการพัฒนากิจกรรมและบทบาทสตรี

ต่อมาเมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2523 คณะอนุกรรมการฯ ได้มีมติให้จัดตั้งคณะทำงานขึ้นใหม่ 2 คณะ ให้คณะหนึ่งทำแผนระยะยาว และอีกคณะหนึ่งทำแผนระยะสั้น สำหรับแผนพัฒนาฉบับที่ 5 นี้ โดยเฉพาะ

คณะทำงานวางแผนพัฒนาสตรีระยะยาว มี นางสาวศรีสว่าง พัววงศ์แพทย์ เป็นประธาน โดยมีบุคคลรวมเป็นกรรมการในการทำงานทั้งสิ้นรวม 15 คน และมีหน้าที่ต่อไปนี้ คือ (คณะทำงานวางแผนพัฒนาสตรีระยะยาว 2525: 2)

1. เพื่อทบทวนและรวบรวมเพิ่มเติมข้อมูลเกี่ยวกับสตรีไทยปัจจุบัน เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพที่แท้จริง
2. เพื่อจัดทำแผนระยะยาวสำหรับสตรี โดยวางวัตถุประสงค์ของการพัฒนาแนวนโยบาย และวิธีการหลักและหรือตัวอย่างกิจกรรมเพื่อให้บรรลุผลตามความมุ่งหมาย

3. เพื่อเป็นเครื่องมือพื้นฐานในการศึกษาตัวบ่งชี้ภาวะพัฒนา (Development indicators) ซึ่งจะใช้เฝ้าระวังติดตามงาน (monitoring) และประเมินผลงาน (evaluation) และแผนงาน และโครงการพัฒนาที่สัมพันธ์กับสตรี

คณะกรรมการวางแผนพัฒนาสตรีระยะสั้น มี นายณรงค์ นิตยาพร หัวหน้าฝ่ายวางแผนการศึกษา คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นประธาน ประกอบด้วยกรรมการดำเนินงานรวมทั้งชุด 10 คน โดยมีหน้าที่ในการเตรียมแผนพัฒนาสตรี เพื่อบรรจุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5

และเมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2526 นายกรัฐมนตรีได้ลงนามในคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาสตรีแห่งชาติ ขึ้นอีกคณะหนึ่ง

คณะกรรมการพัฒนาสตรี มีหน้าที่กำหนดนโยบาย วางแผน ตลอดจนประสานข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาสตรีให้ดำเนินไปอย่างเป็นเอกภาพ และสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 และเพื่อเป็นการเฝ้าระวังผลงานการพัฒนาสตรีให้ทันต่อวาระแห่งสตรีสากลของสหประชาชาติ ซึ่งจะสิ้นสุดลงในปี พ.ศ. 2528 ให้คณะกรรมการพัฒนาสตรีแห่งชาติ มีหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินงานดังกล่าว

คณะกรรมการพัฒนาสตรีแห่งชาติ ประกอบด้วย ผู้แทนจากหน่วยราชการ หน่วยงานเอกชน และผู้ทรงคุณวุฒิต่าง ๆ

คณะกรรมการนี้จะเบ็ดเสร็จกลางในการประสานงานด้านเตรียมการพัฒนาสตรี สำหรับการร่วมประชุมทศวรรษแห่งสตรีสากลในปี พ.ศ. 2528 ขององค์การสหประชาชาติ ปรธานฯ มีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการหรือคณะทำงาน เพื่อปฏิบัติงานอย่างหนึ่งอย่างใดในอำนาจหน้าที่ตามความจำเป็นได้ (สมาคมสตรีอุดมศึกษาแห่งประเทศไทย 2526: 2)

การที่รัฐบาลหันมาสนใจงานพัฒนาสตรีนั้น นอกจากจะมาจากแรงกระตุ้นขององค์การสหประชาชาติแล้ว รัฐบาลยังตระหนักดีว่า "กลุ่มเป้าหมายพิเศษที่จะต้องทำการพัฒนา คือ สตรี เพราะได้พิจารณาถึงจำนวนประชากรสตรีแล้ว มีประมาณกึ่งหนึ่งของประเทศ และได้มีบทบาทและส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในประเทศมาตลอด เพียงแต่ยังไม่มียุทธศาสตร์ที่เด่นชัดเท่านั้น ฉะนั้น หากได้มีการพัฒนา

สตรีให้มีบทบาทและส่วนร่วมในการพัฒนาเคียงบ่าเคียงไหล่กับบุรุษแล้ว จะทำให้การพัฒนาประเทศบรรลุผลและเป้าหมายไครวดเร็วขึ้น" (ณรงค์ นิตยาพร 2521: 16)

ถึงแม้ว่าสตรีจะเป็นพลังถึงครึ่งหนึ่งของประเทศที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแล้วก็ตาม แต่สตรีเป็นจำนวนมากก็ยังประสบปัญหาต่าง ๆ มากมาย ซึ่งรัฐมีความจำเป็นที่จะต้องช่วยแก้ปัญหาเหล่านี้ เพื่อช่วยให้เกิดการพัฒนาแก่สตรี

จากแผนพัฒนาสตรีระยะที่ 5 พอจะสรุปปัญหาของสตรีในด้านต่าง ๆ ได้ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2525:5)

1. ปัญหาสตรีทางด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ปัญหาความค้ำจางแรงงาน ปัญหาความไม่เสมอภาคในการจ้าง หรือปัญหาการทำงานหนักเกินไป เป็นต้น

2. ปัญหาสตรีทางด้านการศึกษา ในด้านการศึกษาในระบบ สตรีในวัยเรียนบางกลุ่มยังไม่ได้รับการศึกษามากถึงขั้นมัธยมศึกษา และมักจะเสียเปรียบในโอกาสที่จะได้ศึกษาในระดับสูงกว่าการศึกษามัธยมศึกษา ระบบการศึกษายังไม่สามารถส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม เกี่ยวกับบทบาทของสตรีในสังคมและในการพัฒนาประเทศอย่างแน่ชัด

ในด้านการศึกษานอกระบบ โครงการศึกษานอกระบบที่จัดอยู่ในปัจจุบัน ยังไม่สนองความต้องการของกลุ่มสตรี เนื่องจากการขาดการสำรวจความต้องการของผู้รับ และผู้ให้บริการฝึกอบรมก็ไม่ได้แสดงวัตถุประสงค์ของการอบรมให้ชัดเจน

3. ปัญหาสตรีในเรื่องศาสนาและศิลปวัฒนธรรม เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจที่รัดตัวทำให้สตรีไม่มีเวลาที่จะศึกษาและสนใจคำสอนในศาสนา ทำให้การดำเนินชีวิตขาดธรรมะในการยึดเหนี่ยว และการสอนศีลธรรมทั้งในและนอกโรงเรียนยังไม่ลึกซึ้งพอ เป็นต้น

4. ปัญหาสตรีทางด้านสาธารณสุข ได้แก่ ปัญหาโภชนาการของแม่และเด็ก เช่น การขาดอาหารของมารดาระหว่างมีครรภ์ ทำให้เด็กมีน้ำหนักตัวลดลงและเป็นอันตรายต่อการพัฒนาสมองของเด็ก ปัญหาการบริการด้านสุขภาพอนามัยแม่และเด็กยังไม่ทั่วถึง และปัญหาการวางแผนครอบครัว เป็นต้น

5. ปัญหาสตรีทางด้านการเมือง สตรียังขาดโอกาสที่จะฝึกฝนการเป็นผู้นำ และมักไม่ค่อยได้รับการยอมรับ ทำให้สตรีมีบทบาทในทางการเมืองน้อย

6. ปัญหาสตรีทางคานสังคม สตรียังมีบทบาทในการปรับปรุงสังคมน้อยมาก ทั้งนี้เพราะส่วนใหญ่ยังยึดติดอยู่กับแบบแผนของสังคมซึ่งเปลี่ยนแปลงยาก นอกจากนี้ ปัญหาเฉพาะของสตรีทางคานสังคมอีกประการหนึ่ง คือ ปัญหาเรื่องโศภณี ซึ่งเป็น ปัญหาเรื้อรังและต้องอาศัยความร่วมมือของทุกฝ่ายในการร่วมมือกันแก้ไข

จากปัญหาทั้งหมดนี้ รัฐบาลจึงได้กำหนดนโยบายในการพัฒนาสตรีขึ้นในแผนพัฒนาสตรีระยะที่ 5

สาระสำคัญของแผนพัฒนาสตรีระยะที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529)

(สำนักงานคณะกรรมการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2525: 14-17)

วัตถุประสงค์หลัก นโยบายและแนวทาง

1. วัตถุประสงค์หลักของการพัฒนาสตรี

แผนพัฒนาสตรีระยะที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) ได้กำหนดวัตถุประสงค์หลักไว้ 2 ประการ ดังนี้คือ

1.1 เพื่อส่งเสริมให้สตรีมีสถานภาพที่ดีขึ้นทางเศรษฐกิจ สังคม และ การเมือง

1.2 เพื่อส่งเสริมให้สตรีได้มีส่วนร่วมในทุกกลไกของขบวนการพัฒนา ประเทศ

2. นโยบายและแนวทาง

2.1 นโยบายและแนวทางส่วนรวม

เพื่อให้การพัฒนาสตรีบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย จึงกำหนด นโยบายและแนวทาง ดังนี้

2.1.1 รัฐบาลจะเร่งรัดในการปรับปรุงคุณภาพและทักษะในการทำงาน รวมทั้งการขยายโอกาสและทางเลือกในการประกอบอาชีพของสตรี เพื่อให้สตรีได้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจสูงขึ้นและอย่างเป็นธรรม

2.1.2 เพื่อให้สตรีได้มีโอกาสในการศึกษาเพิ่มมากขึ้น รัฐบาลจะ เร่งรัดในการขยายการศึกษาภาคบังคับให้ทั่วถึงและเสมอภาค และขยายการศึกษานอก-

ระบบโรงเรียน โดยเน้นกลุ่มทั้งชั้นพื้นฐานและวิชาชีพที่เหมาะสมต่อสภาพสังคมและท้องถิ่น

2.1.3 รัฐจะเร่งรัดการให้ความรู้ด้านโภชนาศึกษา และ สุขศึกษาแก่สตรีอย่างทั่วถึง

2.1.4 รัฐจะขยายบริการด้านสุขภาพอนามัยที่ให้แก่สตรีอย่าง พอเพียงและทั่วถึง

2.1.5 รัฐจะส่งเสริมและสนับสนุนให้สตรีมีบทบาทในการเผยแพร่ กิจกรรมในด้านศิลป วัฒนธรรม และศาสนา

2.1.6 รัฐจะแนะนำส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กร เอกชนและ ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าวข้างตน

2.1.7 รัฐจะจัดตั้งองค์กรระดับชาติที่ทำหน้าที่กำหนดนโยบาย ประสานงาน ส่งเสริม สนับสนุน ติดตามประเมินผล และดำเนินการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ สตรี และจะสนับสนุนและส่งเสริมให้เมืององค์กรที่สนับสนุนเกี่ยวกับเรื่องกิจกรรมและบทบาท ของสตรีในทุกระดับ

2.2 นโยบายและแนวทางเฉพาะด้าน เพื่อบรรลุผลตามนโยบายแต่ละ ด้าน รัฐจะร่วมมือกับองค์กรของเอกชนดำเนินดังต่อไปนี้

2.2.1 นโยบายสตรีเกี่ยวกับเศรษฐกิจ

1. จะส่งเสริมและสนับสนุนให้สตรีทั้งในเมืองและชนบท ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานและการอบรมวิชาชีพที่เหมาะสมกับความสามารถ และตลาด แรงงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและผลตอบแทนในการทำงาน

2. จะให้ความรู้และความเข้าใจแก่สตรีในเรื่องการ ประกอบสัมมาชีพ การรู้จักแบ่งเวลา การรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ การ ให้ความรู้ด้านคหกรรมศาสตร์เบื้องต้น ตลอดจนส่งเสริมค่านิยมและทัศนคติที่ถูกต้อง

3. จะส่งเสริมและสนับสนุนให้สตรีผู้ประกอบการราย- ย่อยได้มีการรวมกลุ่ม และจัดให้มีระบบสินเชื่อเพื่อการลงทุน

4. จะปรับปรุงแก้ไขกฎหมายแรงงานเกี่ยวกับสตรีที่มี อยู่แล้วให้มีขอบเขตกว้างขวางมากขึ้น โดยให้สตรีผู้ใช้แรงงานได้รับการคุ้มครองผล- ประโยชน์อย่างเต็มที่ และให้มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง

2.2.2 นโยบายสตรีกับการศึกษาศาสนา ศิลป และวัฒนธรรม

1. จะส่งเสริมให้สตรีได้รับสิทธิและโอกาสทางการศึกษาทั้งในและนอกระบบโรงเรียน และจะส่งเสริมให้สตรีในชนบทและในแหล่งเสื่อมโทรมได้รับโอกาสในการศึกษาเท่ากับสตรีในเมือง
2. จะเร่งรัดปรับปรุงระบบการศึกษาเพื่อให้ประชาชนสามารถนำไปแก้ไขปัญหาในชีวิตของตนได้
3. จะเร่งรัดการปลูกฝังให้สตรีมีจริยธรรม มีความคิดริเริ่ม และมีความเป็นผู้นำ โดยให้รู้จักสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบ
4. จะสนับสนุนให้พิจารณาปลูกฝังขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมอันดีงามให้แก่บุตรหลาน
5. จะส่งเสริมให้สตรีมีความรู้ที่ถูกต้องในการทำนุบำรุงศาสนา

2.2.3 นโยบายสตรีกับสาธารณสุข

1. จะส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการกระจายบริการสาธารณสุขโดยไม่คิดมูลค่า โดยเฉพาะการให้บริการอนามัยแม่และเด็ก การคลอดบุตร และการดูแลหลังคลอดแก่สตรีที่ยากจนทั้งในเมืองและชนบทให้ทั่วถึงยิ่งขึ้น
2. จะสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการขยายขอบเขตการวางแผนครอบครัวให้กว้างขวางยิ่งขึ้น
3. จะเร่งรัดการแก้ปัญหาโภชนาการซึ่งเป็นต้นเหตุให้เกิดปัญหาด้านสุขภาพอื่น ๆ ของสตรีและเด็ก โดยเฉพาะในชนบทที่ห่างไกล ในแหล่งเสื่อมโทรม และแหล่งอุตสาหกรรม
4. จะส่งเสริมและสนับสนุนให้สตรีมีโอกาสเข้าร่วมในการบริการสาธารณสุขและโภชนาการ รวมทั้งการให้ความรู้ในเรื่องสาธารณสุขอื่น ๆ
5. ส่งเสริมให้มีการศึกษาและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับสุขลักษณะและสวัสดิการภายในโรงงาน

2.2.4 นโยบายสตรีกับการเมือง การปกครอง และการบริหาร

ทุกระดับ

1. จะส่งเสริมและสนับสนุนให้สตรีมีส่วนร่วมในด้านการเมือง การปกครอง และการบริหารทุกระดับมากขึ้น ตั้งแต่ระดับหมู่บ้านขึ้นไป
2. จะใช้องค์กรของหน่วยงานที่มีอยู่ทั้งในระดับกลางในระดับจังหวัด และในระดับท้องถิ่น เพื่อประสานงานและกำหนดนโยบายในการพัฒนาสตรีทุกระดับ

จะเห็นได้ว่า วิธีการพัฒนาสตรีที่กำหนดไว้ในนโยบายของแผนพัฒนาสตรี คือ การให้การศึกษ การฝึกอบรม ซึ่งเป็นการ เน้นการให้การศึกษานอกระบบโรงเรียน เป็นสำคัญ เพราะ กลุ่มเป้าหมายสตรีที่มุ่งพัฒนานั้นส่วนใหญ่จะเป็นสตรีที่พ้นวัยเรียนมาแล้ว

การพัฒนาสตรีโดยการให้การศึกษานั้น ทั้งหน่วยงานของรัฐและ เอกชนต่างคาดหวังว่า การศึกษานอกระบบโรงเรียนนั้นจะช่วยพัฒนาคุณภาพของสตรีให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญในการพัฒนา การช่วยเหลือตนเองได้นั้น คือ การพึ่งตนเอง "ซึ่งการพึ่งตนเองนั้นมีหลายระดับ เช่น คนในชนบทของไทยส่วนหนึ่งนับเป็นจำนวนล้านคนไม่มีความสามารถในการพึ่งพาตนเอง แม้กระทั่งในเรื่องพื้นฐาน เช่น การเลี้ยงดูบุตรให้เจริญเติบโตอย่างแข็งแรงก็ยังไม่ได้ เรายังมีเด็กที่ขาดสารอาหาร หรือผู้ใหญ่ที่มีโรคภัยไข้เจ็บอยู่ ช่วยตนเองไม่ได้เป็นจำนวนมาก . . . ถ้าทุกคนสามารถช่วยเหลือตนเองในระดับพื้นฐานได้ คือ รู้จักความสะอาด รู้จักรักษาร่างกายให้มีความสุขภาคี รู้จักที่จะมีชีวิตอยู่อย่างสุขภาพแข็งแรง รู้จักที่จะชวนช่วยหาความรู้ การพึ่งตนเองก็จะมาถึงอีกระดับหนึ่ง คือ ความสามารถช่วยเหลือตนเองในการตัดสินใจ" (โฆสิต ปันเปี่ยมรัษฎ์ 2525: 11-12) ซึ่งกระบวนการตัดสินใจนี้จะต้องอาศัยความรู้ในเรื่องที่จะต้องตัดสินใจด้วย เป็นต้น

สำหรับการให้การศึกษานอกโรงเรียนเพื่อพัฒนานั้น เป็นงานที่กระจายอยู่ในส่วนราชการหลายแห่ง อันเป็นหน่วยงานหลักระดับชาติ เช่น กรมการศึกษานอกโรงเรียน กรมพัฒนาชุมชน กรมแรงงาน กรมส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กรมอนามัย กรมประชาสงเคราะห์ เป็นต้น และหน่วยงานของเอกชนบางส่วนที่ทำงานเสริมอยู่ อันได้แก่ สภาสตรีแห่งชาติ และองค์การสมาชิก และสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยและองค์การสมาชิก ซึ่งหน่วยงานเอกชนนี้มีส่วนในการเสริมงานการพัฒนาสตรีของรัฐบาลอย่างมาก

องค์การ เอกชน และ องค์การ เอกชนสตรี

ในสังคมสมัยใหม่นั้นมักจะมียุทธศาสตร์ทางสังคม เช่น กลุ่ม สโมสร คณะกรรมการ สมาคม และองค์การแบบราชการ (Bureaucacy) อยู่เป็นจำนวนมาก เมื่อเทียบกับสังคมล้าหลังหรือสังคมด้อยพัฒนา ทั้งนี้อาจให้เหตุผลจากแง่ของการแบ่งงาน หรือ จำแนกแจกแจงทางโครงสร้าง (Structural Differtiation) ซึ่งมีแม่บทใหญ่มาจากทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยม (Structural-Functional Theory) อีกทศหนึ่ง ซึ่งหมายความว่า สังคมยิ่งเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาไปในรูปแบบของสังคมสมัยใหม่มากขึ้นเท่าใด สังคมนั้นก็จะยิ่งมีการจำแนกแจกแจงทางโครงสร้างมากยิ่งขึ้น เมื่อเป็นดังนั้น การมีองค์การสังคมมากขึ้นเท่าไร ก็อาจถือได้ว่า สังคมนั้นมีความเจริญก้าวหน้ามากขึ้นเท่านั้น นอกจากจำนวนขององค์การจะแสดงถึงความก้าวหน้าของสังคมแล้ว การแบ่งประเภทขององค์การทางสังคมก็แสดงถึงความก้าวหน้าของสังคมด้วย กล่าวคือ ถ้าสองชุมชนมีปริมาณองค์การสังคมเท่ากัน ชุมชนที่มีองค์การสังคมมากประเภท หรือชนิดกว่าย่อมมีระดับพัฒนาการสูงกว่า ทั้งนี้ก็อาศัยแนวคิดจากทฤษฎีอันเดียวกันนั่นเอง เพราะการจำแนกแจกแจงประเภทขององค์การเป็นการแยกขอยออกไปอีกชั้นหนึ่ง จึงทำให้ระดับการพัฒนาสูงขึ้นไปอีกดังกล่าว (สัญญา สัญญาวิวัฒน์ 2520: 14-15)

องค์การเอกชนนับเป็นองค์การสังคมประเภทหนึ่ง การที่สังคมใดหรือชุมชนใดมีองค์การเอกชนอยู่มาก ก็ย่อมเป็นเครื่องชี้ความเจริญก้าวหน้าของสังคมหรือประเทศ เช่นเดียวกัน (สัญญา สัญญาวิวัฒน์ 2520: 16) สำหรับสังคมไทยนั้นก็มีองค์การเอกชนอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งในเรื่องนี้ได้มีผู้ให้แนวคิดไว้ ดังนี้

องค์การสหประชาชาติ (1980: 30) ได้ให้ความหมายของคำว่า องค์การเอกชน (Non-Governmental Organizations) ว่า คือ องค์การที่ไม่ได้ก่อตั้งขึ้นโดยรัฐบาล และมีได้ใช้งบประมาณของรัฐ (ทั้งหมด) ได้แก่ องค์การสตรีและเยาวชน องค์การนายจ้างและลูกจ้าง สหพันธ์ผู้ใช้แรงงาน องค์การอาสาสมัคร กลุ่มศาสนา องค์การสื่อมวลชน และพรรคการเมืองต่าง ๆ

พ.ศ. 2521 สุมาลี จาคิกวนิช (2521: 26-27) ได้เขียนบทความ เรื่อง "แนวความคิดในการพัฒนาสตรีขององค์การเอกชน" สรุปได้ว่า องค์การเอกชน นั้น แบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ

1. องค์การซึ่งเป็นสาขาของกิจการต่างประเทศ เช่น มูลนิธิฟอร์ด มูลนิธิ ร็อกกีเฟลเลอร์ มูลนิธิเฟรเดอริคสตีฟุงของเยอรมัน มูลนิธิศุภนิมิตร์ สมาคม ไว.เอ็ม.ซี.เอ สมาคม ไว.คัมบลิว.ซี.เอ สโมสรโรตารี สโมสรไลออนส์ International Red Cross Commission, Amnesty International, Christian Children Fund เป็นต้น

2. องค์การซึ่งตั้งขึ้นโดยคนไทยเพื่อทำงานในประเทศไทยโดยเฉพาะ กลุ่มนี้อาจแบ่งได้เป็น 4 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

ประเภทที่ 1 ได้แก่ มูลนิธิเพื่อสงเคราะห์ผู้ประสบทุกข์ยาก และการ สาธารณกุศลต่าง ๆ เช่น มูลนิธิอนันตมหิตล มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ มูลนิธิ ราชประชาสมาสัย มูลนิธิสายใจไทย ฯลฯ

ประเภทที่ 2 ได้แก่ สมาคมซึ่งตั้งขึ้นเพื่อกำเนินการตามวัตถุประสงค์ ของกลุ่มบุคคลที่เป็นสมาชิก เช่น สมาคมนักเรียนเก่าต่าง ๆ สมาคมนายทหารนอก- ราชการ สมาคมผู้สูงอายุ สมาคม฼าปนกิจ ฯลฯ

ประเภทที่ 3 ได้แก่ สมาคมที่ตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมศาสนา เช่น พุทธสมาคม ยูวพุทธิกสมาคม สมาคมคาทอลิก สมาคมคริสตจักรในประเทศไทย สมาคมมุสลิมแห่ง ประเทศไทย มูลนิธิศาลเจ้าต่าง ๆ ฯลฯ

ประเภทที่ 4 ได้แก่ สมาคมเพื่อส่งเสริมงานธุรกิจและวิชาชีพสาขา ต่าง ๆ เช่น หอการค้าชาติต่าง ๆ สมาคมพ่อค้าต่าง ๆ สมาคมนักวิชาชีพสาขาต่าง ๆ

องค์การเอกชนต่าง ๆ เหล่านี้ทั่วประเทศไทยรวมแล้วมีจำนวนเป็นหมื่นราย จึงมีผู้ก่อตั้งองค์การกลางเป็นศูนย์รวมองค์การต่าง ๆ เหล่านี้ขึ้น คือ

สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ เป็นศูนย์รวม ขององค์การเอกชนที่ทำงานสงเคราะห์ผู้ประสบทุกข์ยาก และเพื่อการสาธารณกุศลต่าง ๆ มีสมาชิก 425 องค์การ

สภาสตรีแห่งชาติในพระบรมราชินูปถัมภ์ เป็นองค์การรวมเฉพาะสมาคมสตรี
ทั่วประเทศ 107 องค์การ

สภายูวพุทธิกสมาคม เป็นศูนย์รวมยูวพุทธิกสมาคมทั่วประเทศ มีสมาชิก
73 องค์การ

สันนิบาตมุลินี เป็นศูนย์รวมของมุลินีต่าง ๆ มีสมาชิก 473 องค์การ
และมุลินีที่ไม่ได้เป็นสมาชิกอีก 1,950 องค์การ

สภาการค้าไทย เป็นศูนย์กลางของสมาคมนักธุรกิจ มีสมาชิก 30 องค์การ
และที่ไม่ได้เป็นสมาชิกอีก 110 องค์การ

สภาผู้ปกครองและครูแห่งประเทศไทย เป็นองค์การกลางของสมาคม
ผู้ปกครองและครูทั่วประเทศ มีสมาชิก 131 องค์การ และที่ไม่ได้เป็นสมาชิก
229 องค์การ

นอกจากนี้ยังมีสภาภาษาชาติไทย ซึ่งเป็นองค์การสาธารณกุศล ซึ่งตั้งมา
ช้านานเกือบร้อยปี มีสมาชิกทั่วประเทศ ในนามเหล่าภาษาต่าง ๆ เป็นองค์การ
แตกต่างกับสภาต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว โดยที่สภาต่าง ๆ นั้นมีสมาชิกเป็นองค์การซึ่ง
เป็นนิติบุคคล มีวัตถุประสงค์เป็นเอกเทศเฉพาะแต่ละองค์การ แต่มีเป้าหมายปลาย
ทาง (Ultimate Goal) อันเดียวกัน แต่สภาภาษาชาติไทย สมาชิกเป็นบุคคล
ไม่มีองค์การสมาชิก แต่มีสำนักงานสาขา ดำเนินการตามแนวทางของสำนักงานใหญ่
เหมือนกันทั้งสิ้น ลักษณะการทำงานจึงคล้ายกับหน่วยราชการมากกว่าสภาอื่น ๆ

ในปี พ.ศ. 2523 เลขา ไพรีพินาศ (2523: 32-33) ได้เขียน
บทความเรื่อง "องค์การเอกชนกับการพัฒนาชนบท" สรุปได้ว่า องค์การเอกชนนั้น
อาจจำแนกออกตามลักษณะงานและวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้คือ

1. กลุ่มพรรคการเมือง หรือเกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง
2. สหภาพแรงงานเพื่อเรียกร้องและป้องกันสิทธิของกรรมกร แม้บางกลุ่ม
จะเกี่ยวข้องกับพรรคการเมืองก็ไม่รวมกับข้อแรก เพราะเป็นกลุ่มที่ใหญ่กว่า
3. กลุ่มพลังเพื่อต่อรองทางการเมือง

4. กลุ่มศาสนาต่าง ๆ เช่น พุทธ คริสต์ อิสลาม ฯลฯ ที่ริเริ่มโดยผู้นำศาสนา มุ่งส่งเสริมกิจกรรมทางศาสนาที่มีส่วนในการพัฒนาและอาศัยหลักคำสอนเป็นแนวทางการพัฒนา

5. สโมสรต่าง ๆ เช่น สโมสรโรตารี ไลออนส์ ไลออนเนส หรือสโมสรอื่น ๆ ได้รับการสนับสนุนโดยพ่อค้า นายทุน ให้การสงเคราะห์บริการผู้ยากไร้ร่วมกับผู้มีอันจะกิน

6. องค์กรที่ริเริ่มโดยนักสังคมสงเคราะห์ผู้มีชื่อเสียง เช่น สภาสังคมสงเคราะห์ สภากาชาดไทย หรือริเริ่มโดยนักศึกษาผู้มีเมตตาในเพื่อนมนุษย์

7. กลุ่มธุรกิจเอกชน เช่น บริษัทเชลล์ บริษัทเจริญโภคภัณฑ์ ฯลฯ

8. องค์กรเอกชนที่ริเริ่มและดำเนินโดยชาวนาชาวยุโรป และประชาชนในชุมชน เช่น กลุ่มสหกรณ์ กลุ่มเกษตรกรต่าง ๆ

ตัวอย่างกลุ่มต่าง ๆ ข้างต้นต่างก็เป็นองค์กรเอกชนทั้งสิ้น เกี่ยวกับอุดมการณ์ (Ideological Orientation) และการหน้าที่ (Function) ของกลุ่มหรือของผู้ที่อยู่เบื้องหลังการจัดตั้งกลุ่มหรือองค์กรนั้น ๆ

จากข้อความที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่า องค์กรเอกชนนั้นมีอยู่มากมายหลายประเภท และมีบทบาทต่าง ๆ กันออกไป ได้มีผู้สรุปบทบาทขององค์กรเอกชนไว้ ดังต่อไปนี้ (เลขา ไพรีพินาศ 2523: 34-35)

1. เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่า องค์กรเอกชนสามารถมีบทบาทในการดึงประชาชนระดับพื้นฐาน (Grass Root) ของประเทศให้เข้ามามีส่วนร่วมในงานของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. มีบทบาทอย่างมากในการให้ข้อมูลที่แท้จริงและเชื่อถือได้ของชุมชน ตลอดจนช่วยเสริมการดำเนินงานและประเมินผลของทางรัฐบาล

3. เนื่องจากมีอิสระและคล่องตัวสูงกว่าราชการ จึงสามารถทดลองแนวความคิดแปลก ๆ ใหม่ ๆ ในการพัฒนาได้ และหลังจากการทดลองก็สามารถชักชวนแนะนำ เผยแพร่ความรู้ต่าง ๆ

4. องค์กรเอกชนสามารถระดมทรัพยากรส่วนอื่นมาใช้ในการพัฒนานอกเหนือจากงบประมาณแผ่นดิน เช่น แหล่งเงินทุน ผู้เชี่ยวชาญจากแหล่งต่าง ๆ เพราะมี

องค์การระหว่างประเทศหลายองค์การพอใจที่จะให้เงินช่วยเหลือแก่องค์การเอกชนมากกว่าจะผ่านให้รัฐบาล เพราะตระหนักดีว่าเงินจะถึงมือประชาชนมากกว่าผ่านทางรัฐบาล

5. ในการที่จะให้โครงการใด ๆ สำเร็จได้นั้น ไม่มีหน่วยงานใดจะซื้อสวัสดิการแก่คนจำนวนล้าน ๆ ได้ นอกจากจะได้จากการร่วมมือจากประชาชนเอง

จากบทความข้างต้นนี้ สรุปได้ว่า องค์การเอกชนนั้นมีอยู่หลายกลุ่ม ต่างมีนโยบาย เป้าหมาย และการดำเนินงานแตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ของแต่ละองค์การ แต่องค์การที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับสตรีโดยเฉพาะนั้น เห็นจะได้แก่ องค์การเอกชนสตรี ซึ่งประกอบด้วย กลุ่มสมาคมสตรีในสังกัดสภาสตรีแห่งชาติฯ และสมาคมสตรีเหล่านี้ยังสามารถจำแนกออกตามลักษณะการจัดตั้ง และวัตถุประสงค์ได้อีก โดยมีผู้ศึกษาและจำแนกกลุ่มสมาคมสตรี ไว้ดังนี้

บุญเต็ม ไพเราะ (2519: 211) ได้จำแนกกลุ่มและสมาคมสตรีออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. สมาคมสตรีทางการศึกษา คือ กลุ่มสตรีที่จบการศึกษาจากสถาบันต่าง ๆ ได้เข้ารวมกันจัดตั้งสมาคมสตรีทางการศึกษามากมาย เช่น สมาคมสตรีอุดมศึกษาแห่งประเทศไทย สมาคมนักเรียนเการาชินี สมาคมวังหลังวัฒนา เป็นต้น
2. กลุ่มและสมาคมสตรีทางอาชีพ คือ กลุ่มสตรีอาชีพต่าง ๆ ที่คล้ายคลึงกันมาจัดรวมกลุ่มเป็นสมาคม เช่น สมาคมสตรีนักธุรกิจและวิชาชีพแห่งประเทศไทย สมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทย กลุ่มนักข่าวหญิง เป็นต้น
3. กลุ่มสมาคมสตรีทางการเมืองและอื่น ๆ คือ กลุ่มสมาคมสตรีที่นอกเหนือจาก 2 ประเภทแรก ได้แก่ สมาคมสตรีไทย สมาคมสตรีไทยมุสลิม สมาคมผู้บำเพ็ญประโยชน์แห่งประเทศไทย เป็นต้น

ชิตติยา กรรณสูต (2523: 27) ได้แบ่งองค์การเอกชนสตรีออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

1. องค์กรทางวิชาการและวิชาชีพ
2. องค์กรเพื่อความสัมพันธ์ทางสังคม

3. องค์กรบำเพ็ญประโยชน์และกุศลสงเคราะห์

4. องค์กรทางวัฒนธรรม จริยธรรม และศาสนา

ดวงเดือน พิศาลบุตร ได้แบ่งกลุ่มสมาคมต่าง ๆ ออกเป็น 4 ประเภท (สมาคมสตรีอุดมศึกษาแห่งประเทศไทย 2525: 108) ได้แก่

1. สมาคมวิชาชีพ เช่น แพทย์ พยาบาล กฎหมาย นักธุรกิจ สตรี-อุดมศึกษา กลุ่มสมาคมเหล่านี้ทำงานตรงตามวิชาชีพของตน

2. สมาคมนักเรียนเก่า ส่วนใหญ่จะทำงานเพื่อโรงเรียนของตนเป็นอันดับแรก และเพื่อประชาชนด้วย

3. สมาคมส่งเสริมวัฒนธรรม สมาคมสตรีจังหวัดต่าง ๆ ทำงานในเรื่องยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของประชาชน และส่งเสริมวัฒนธรรม มีอยู่ทุกจังหวัดทั่วประเทศไทย

4. สมาคมที่จัดบริการสังคม เช่น สมาคม วาย.ดับบลิว.ซี.เอ. สมาคมผู้บำเพ็ญประโยชน์

ถึงแม้ว่าองค์กร เอกชนสตรีจะแบ่งออกได้หลายกลุ่มหลายประเภท แต่ทุกกลุ่มได้พยายามดำเนินงานเพื่อพัฒนาสตรีตามวัตถุประสงค์ของแต่ละสมาคม โดยใฝ่อาศัยการศึกษาและการให้ความรู้ เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาสตรี

การพัฒนาสตรีกับสื่อมวลชน

นอกจากการพัฒนาสตรีจะต้องอาศัยการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญแล้ว การกระตุ้นให้สตรีมีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเองก็มีความสำคัญไม่น้อย การตื่นตัวนี้ไม่ใช่ตื่นตัวเฉพาะในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเท่านั้น การตื่นตัวนี้จะต้องให้สตรีส่วนใหญ่เกิดความต้องการและตื่นตัวพร้อมกัน ซึ่งวิธีการที่จะเร่งเร้าให้สตรีเกิดความตื่นตัวและเห็นถึงความจำเป็นที่จะให้เกิดการตื่นตัว วิธีการหนึ่งคือ การประชาสัมพันธ์ โดยอาศัยสื่อมวลชนทั้งในภาคของรัฐและเอกชน

ในแผนปฏิบัติการพัฒนาสตรีของคณะอนุกรรมการพัฒนากิจกรรมและบทบาทของสตรี ได้กล่าวถึงสื่อมวลชนไว้ดังนี้ (คณะอนุกรรมการพัฒนากิจกรรมและบทบาทของสตรี 2524: 1/15, 1/16)

1. สื่อมวลชนจะต้องถือว่าเป็นความรับผิดชอบของตนในการที่จะเผยแพร่ความรู้ที่เป็นประโยชน์และสร้างสรรค์ทัศนคติและค่านิยมที่ดีงามในสังคม โดยเฉพาะ

ที่เกี่ยวกับสตรี

2. สื่อมวลชนจะต้องมีความรับผิดชอบในการกลั่นกรอง ไม่เสนอข่าวที่เป็นพิษเป็นภัยโดยไม่ลงภาพ หรือใช้ภาษาที่ยั่วยุ และโน้มน้าวอารมณ์ของผู้อ่านไปในทางเลื่อมหรือไร้ประโยชน์
3. ส่งเสริมสนับสนุนให้สื่อมวลชนมีบทบาทในการเผยแพร่ข่าว เพื่อประโยชน์ในการพัฒนากิจกรรมและบทบาทของสตรี
4. สมาคมสื่อมวลชนต่าง ๆ จะต้องมีส่วนร่วมโดยตรงในการควบคุมจรรยาบรรณของสื่อมวลชนอย่างแท้จริง
5. ขอให้รัฐบาลใช้มาตรการที่ได้คชชคกับสื่อมวลชนที่เป็นพิษเป็นภัย
6. ส่งเสริมให้นำสื่อมวลชนมาใช้ในการศึกษาเพิ่มขึ้น โดยจัดรายการเพื่อการศึกษาให้เป็นที่น่าสนใจและเกิดประโยชน์แก่ประชาชน
7. ให้มีผู้แทนจากคณะกรรมการสตรีแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ สภาสตรีแห่งชาติ สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย รวมทั้งสำนักงานส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ เข้าร่วมในคณะกรรมการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ และ ทีวี ก่อนที่จะนำออกเผยแพร่

จะเห็นได้ว่า ในแผนนี้ได้มีการเสนอแนะส่งเสริมให้สื่อมวลชนมีบทบาทในการเผยแพร่ข่าว เพื่อประโยชน์ในการพัฒนากิจกรรมและบทบาทสตรี ซึ่งในเรื่องนี้ "สื่อมวลชนได้ดำเนินการมาบ้างแล้ว ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500 ในช่วงนั้นสื่อมวลชนได้เริ่มให้ความสำคัญและความสนใจแก่กิจกรรมของกลุ่มสตรีต่าง ๆ ที่ก่อตั้งขึ้นเป็นชมรมอาชีพและอาสาสมัคร การรายงานข่าวถึงบทบาทสตรีเป็นการสนับสนุน และชี้ให้สังคมทั่วไปเห็นความสำคัญของสตรีมากขึ้น หนังสือพิมพ์รายวัน ได้เพิ่มหน้าสตรีโดยเฉพาะ ในขณะที่วารสารสตรีก็ผลิตออกมาเป็นจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ กลุ่มสตรีต่าง ๆ ก็ให้ความร่วมมือกับสื่อมวลชนด้วยการแจ้งข่าวลงหน้าไปทางหนังสือพิมพ์ เพื่อกระตุ้นให้สตรีตื่นตัวมาเข้าร่วมกิจกรรม แต่อย่างไรก็ตาม สื่อมวลชนก็ยังลงข่าวอยู่ในวงจำกัด การลงข่าวหรือกิจกรรมต่าง ๆ ต้องเอาใจกลุ่มคนจำนวนเดียว ไม่สามารถลงข่าวเพื่อสาธารณประโยชน์ได้เต็มที่ ต้องลงข่าวที่ตามใจผู้อ่าน ผู้ชอเท่านั้น สำหรับนิตยสารสตรีที่มีอยู่มากมายนั้น ก็ยังไม่ไคมุ่งให้ความรู้เพื่อพัฒนาสตรีเท่าไร จะมุ่งในด้านความบันเทิงเป็นสำคัญ " (สภาสตรีแห่งชาติฯ 2519 : 79)

ดังนั้น หากองค์การเอกชนสตรีมุ่งที่จะพัฒนาสตรีอย่างจริงจังแล้ว ก็ควรได้มุ่งเน้นในการใช้สื่อมวลชนเป็นเครื่องมือให้มากขึ้น เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการพัฒนาสตรี

นอกจากนี้สื่อมวลชนก็ควรตระหนักถึงหน้าที่ความรับผิดชอบในสังคมด้วย โดยให้ความร่วมมือกับองค์การเอกชนสตรีในการเผยแพร่กิจกรรมเพื่อการพัฒนาสตรีต่างๆ โดยใช้วิธีเสนอความคิดเห็น ความรู้ที่จะช่วยส่งเสริมให้สตรีพัฒนาตนเองในรูปแบบที่น่าพอใจ ซึ่งในเรื่องนี้ องค์การเอกชนสตรีอาจจะขอความร่วมมือจากรัฐบาล และกระตุ้นให้รัฐบาลเห็นความสำคัญของการใช้สื่อมวลชนในการพัฒนาและเสริมสร้างคุณภาพชีวิต ทั้งนี้เพราะในปัจจุบัน สื่อมวลชนทุกชนิด โดยเฉพาะ วิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ เป็นสื่อที่มีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตอย่างมาก รัฐบาลควรที่จะกำหนดมาตรฐานในการใช้สื่อเหล่านี้ เพื่อประโยชน์ในการให้การศึกษา เพื่อพัฒนาให้มากที่สุด รัฐบาลควรควบคุมและเร่งรัดให้เอกชน จักรายการอันเป็นประโยชน์แก่สตรีและประชาชนในอันที่จะนำความรู้ที่ได้รับจากสื่อต่างๆเหล่านี้ มาเสริมสร้างและปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่

ในเรื่องการใช้สื่อมวลชนให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสตรี องค์การเอกชนสตรีในฐานะองค์การอาสาสมัครอาจจะใช้ประโยชน์จากสื่อมวลชนไม่ได้เต็มที่นักในการที่จะเผยแพร่ความรู้ต่างๆแก่สตรี และกระตุ้นให้สตรีที่มีความสามารถเข้ามาร่วมดำเนินงานพัฒนาสตรี ทั้งนี้เนื่องมาจากสาเหตุ ดังต่อไปนี้

1. สื่อมวลชนบางประเภทมุ่งการค้ากำไรมาก จึงไม่ให้ความร่วมมือกับองค์การเอกชนสตรีในการเสนอความรู้ต่างๆ เพื่อให้สตรีสามารถพัฒนาตนเองได้
2. องค์การเอกชนสตรีบางแห่งไม่ได้เสนอผลงานอันก่อประโยชน์ให้แก่สตรีส่วนใหญ่ ประโยชน์ที่ได้รับจะตกแก่สตรีผู้นำในองค์การ

ดังนั้น วิธีที่น่าจะดีที่สุด คือ ทั้งหน่วยงานรัฐบาลที่เกี่ยวข้อง องค์การเอกชนสตรีและสื่อมวลชน ควรจะร่วมมือกันอย่างจริงจัง ในการนำเอาสื่อมวลชนมาช่วยในการพัฒนาสตรี

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสตรี องค์การเอกชนสตรีและสื่อมวลชน พอจะรวบรวมได้ ดังนี้

ในปีพ.ศ. 2518 บุญเต็ม ไพเราะ (2519 : 11-15) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สถานภาพและบทบาทของสตรีไทย โดยศึกษาประวัติการก่อตั้ง วัตถุประสงค์ กิจกรรมเกี่ยวกับสถานภาพและบทบาทของสตรีในสังคมไทยโดยการวิเคราะห์เอกสารของกลุ่มและสมาคมสตรีของไทย และสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างจากสมาคมสตรีทางการศึกษา 15 คน สมาคมทางการอาชีพ 15 คน สมาคมสตรีทางการเมืองและอื่นๆอีก 20 คน รวมทั้งสิ้น 50 คน ได้ทำการสัมภาษณ์สตรีที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ตามแนวคิดที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ สำหรับการศึกษาค้นคว้าคือสถานภาพและบทบาท รวมทั้งความคาดหวังในสถานภาพและบทบาทสตรี ซึ่งการวิจัยครั้งนี้พบว่า กลุ่มและสมาคมสตรีของไทยปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มและสมาคมทางการศึกษา ทางการอาชีพ ทางการเมืองและอื่นๆ ล้วนแต่มีวัตถุประสงค์และทำกิจกรรมมุ่งเพื่อประโยชน์สำหรับกลุ่มหรือสมาคมของตน ทำประโยชน์แก่สังคมในวงแคบ การบริหารงานเป็นเรื่องของสตรีเพียงกลุ่มเดียว ที่มีเวลาว่างและฐานะทางสังคมสูง และกลุ่มสตรีที่เป็นตัวอย่างเห็นว่า สตรีไทยทั่วไปไม่ให้ความสนใจต่อสมาคมสตรีของไทยเท่าที่ควร และเห็นว่าสมาคมของสตรีไทยยังทำประโยชน์ให้แก่สังคมน้อยมากยังไม่เพียงพอ เห็นควรให้สมาคมทำงานปรับปรุงด้านประชาสัมพันธ์ และช่วยเหลือแก้ปัญหาสังคมอื่นๆโดยเฉพาะ ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับสตรีควรคิดดำเนินการแก้ไขก่อนโดยถือว่า เป็นปัญหาอันรีบด่วนก่อนปัญหาอื่นทั้งสิ้น และส่งเสริมให้ สตรีทุกระดับเข้ามารวมกลุ่มกันในสมาคมต่างๆให้มากขึ้น

ในปีเดียวกันนี้ ชาญสุตและคณะ (2520 : 5) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สถานภาพของสตรีไทยในชนบท ณ สองจังหวัด คือ ฉะเชิงเทราและลำปาง ได้เลือกหมู่บ้านจังหวัดละ 10 หมู่บ้าน มีการใช้แบบสอบถาม 3 แบบ คือ สัมภาษณ์หัวหน้าครอบครัว สัมภาษณ์สตรีอายุ 19-49 ปี และสัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้าน โดยมีวัตถุประสงค์ส่วนหนึ่ง เพื่อศึกษาปัญหาความเดือดร้อนและความต้องการ ของชาวชนบททั่วไป และศึกษาสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของสตรีในชนบท ซึ่งการวิจัยครั้งนี้พบว่า ผู้หญิงถึงร้อยละ 91 ต้องการความรู้เพิ่มเติมในเรื่องสุขภาพอนามัยและโภชนาการ อีกทั้งยังสนใจเรียนรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์ (ร้อยละ 85) และการปลูกพืช (ร้อยละ 88) และเมื่อขอให้เลือกเพียงอย่างเดียว

ว่าต้องการฝึกฝนในเรื่องใดมากที่สุด ปรากฏว่าผู้หญิงเป็นจำนวนมาก (ร้อยละ 31) ต้องการเรียนตัดเย็บเสื้อผ้า เพราะการตัดเย็บเสื้อผ้าเป็นอาชีพที่ทำรายได้ดีแก่สตรี และยังช่วยประหยัดรายจ่ายหากรู้จักเย็บเสื้อผ้าใช้เองหรือให้สมาชิกในครอบครัวใส่ จะเห็นว่าคุณรู้และการฝึกอาชีพทั้ง 3 อย่างนี้เป็นเรื่องเด่นมากและสมเหตุผล เพราะเป็นทักษะที่จะช่วยให้ผู้หญิงสามารถหารายได้มาช่วยครอบครัวได้มากขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้หญิงต้องการเรียนรู้ในเรื่องทอผ้าและจักสานน้อยมากเพียงร้อยละ 2 และ 5 เท่านั้น จะมีแค่เฉพาะคนแก่ร้อยละ 12 เท่านั้นที่ตอบว่าต้องการฝึกฝนในเรื่องจักสาน ส่วนสาว ๆ ไม่สนใจทักษะเหล่านี้ เพราะเห็นว่าเป็นงานที่ต้องใช้เวลามาก ทำแล้วหาตลาดรับซื้อไม่ใคร่ได้ นอกจากนี้ยังมีข้อน่าสังเกตว่า อายุมีอิทธิพลต่อการเลือกฝึกอาชีพของสตรีด้วย คือ สตรีที่อายุ 55 ปีขึ้นไปประมาณร้อยละ 32 ไม่ประสงค์จะรับการฝึกอาชีพ สำหรับผู้ที่อยู่ในกลุ่มอายุเดียวกันซึ่งต้องการฝึกอาชีพมีความสนใจในเรื่องการเพาะปลูกมากที่สุด รองลงมาได้แก่การเลี้ยงสัตว์และจักสาน ส่วนผู้หญิงที่อายุ 33-54 ปีต้องการฝึกฝนด้านการเกษตรมากกว่าอย่างอื่นเพื่อนำรายได้เพิ่มแก่ครอบครัว แต่กลุ่มสตรีที่อายุน้อยที่สุดสองกลุ่ม (คืออายุ 15-24 ปี กับ 25-34 ปี) เลือกเรียนตัดเย็บเสื้อผ้ามากที่สุด

การวิจัยนี้ยังมีข้อเสนอแนะเพื่อแก้ปัญหาหารายได้ของสตรีชนบทด้วย คือ การจัดการศึกษานอกระบบ (**Functional Non-formal Education**) เพื่อฝึกอบรมสตรีให้มีทางทำมาหากินเพิ่มรายได้มากขึ้นและรู้จักประหยัดรายจ่ายลง รวมทั้งรู้จักระบบงบประมาณในครอบครัวถูกต้องเหมาะสม

ในปี พ.ศ. 2520 ระพีพรรณ หุ่นพานิช (2520 : 94) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาเปรียบเทียบลักษณะการทำงานของสตรีไทยในเขตเมืองและชนบท ตัวอย่างประชากรในเขตเมือง 2,520 คน และในเขตชนบท 1,500 คน การวิจัยครั้งนี้พบว่าครึ่งหนึ่งของสตรีในเขตเมืองยังตกอยู่ในกลุ่มผู้ที่ไม่ได้ทำงาน (ซึ่งรวมถึงสตรีที่เป็นแม่บ้านกำลังหางานทำ ฯลฯ) แม้ในเขตชนบทจำนวนสตรีที่ไม่ได้ทำงานน้อยกว่าในเขตเมือง ก็มิได้หมายความว่า โอกาสในทางเศรษฐกิจในเขตชนบทจะมีมากกว่า แต่เป็นเพราะโครงสร้างของสังคมแบบเกษตรกรรมปิดบังสภาพการทำงานที่แท้จริงของสตรีเหล่านี้เสียสิ้น สิ่งที่รัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาจทำได้ คือ การพัฒนาการเมืองมาและเปิดโอกาสในทางเศรษฐกิจในตลาดแรงงานให้แก่สตรีไทยมากขึ้น ซึ่งอาจจะแก้ไขในหนทาง

ต่างๆ ประกอบกัน เช่น การปรับปรุงการศึกษา การฝึกอบรมการใช้แรงงานให้เป็นประโยชน์ในระยะเวลาสั้นๆ แก่สตรี เป็นต้น

ในปีพ.ศ. 2521 ผาสุก พงษ์ไพจิตร (2521: 65) ได้ทำการวิจัยเรื่องสตรีเกษตรกร โดยใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลที่มีอยู่แล้วและสัมภาษณ์เพิ่มเติมบางส่วน สรุปได้ว่า สตรีเกษตรกรไทยตื่นตัวที่จะเรียนรู้วิชาการเกษตรและการปรับปรุงคุณภาพชีวิต จากการสัมภาษณ์สตรีเกษตรกรสองหมื่นกว่ารายจาก 71 จังหวัด พบว่า สตรีชนบท ร้อยละ 88.70 ต้องการหางานหารายได้ให้แก่ครอบครัว พอใจจะทำงานนอกบ้านเพราะความจำเป็นทางเศรษฐกิจ และเห็นว่างานนอกบ้านน่าเบื่อหน่ายกว่างานในบ้าน ส่วนมากไม่เห็นด้วยกับความคิดที่ให้ผู้หญิงรับผิดชอบแต่งงานบ้าน อาชีพที่สตรีต้องการได้รับความรู้ลำดับตามความสำคัญ ได้แก่ การเกษตรและภายในกลุ่มนี้ให้ความสำคัญแก่การเลี้ยงสัตว์ (ไก่, เป็ด, สุกร) เป็นอันดับแรก อันดับต่อมาคือ อุตสาหกรรมในครัวเรือน และรับจ้าง สำหรับปัญหาของสตรีเกษตรกร คือ แม้สตรีเกษตรกรอยากจะได้ความรู้เพิ่มเติมเรื่องการเกษตร ก็มักไม่ค่อยมีโอกาส เพราะชายมักมีโอกาสได้เข้าเรียนมากกว่า หญิงอาจติดอยู่กับงานบ้าน หรือเมื่อได้ไปอบรม ก็ต้องไปเรียนรู้วิชาที่ไม่ตรงกับความต้องการ เพราะเป็นวิชาแม่บ้านแม่เรือนเสียเป็นส่วนใหญ่ สตรีเกษตรกรนั้นต้องการเข้าร่วมกิจกรรมทางเศรษฐกิจเพื่อรายได้ที่เพิ่มขึ้น มีใช้ต้องการเพียงหักเท่ากับข้าวในบ้าน หรือ ทำการฝีมือเล็กๆน้อยๆ อย่างที่มักจะมีหน่วยงานทั้งที่เป็นของรัฐและเอกชนนำไปเสนอ

ในปีพ.ศ. 2522 กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย (2522 : 36) ได้ทำรายงานการสำรวจปัญหาและความต้องการของสตรีในชนบทตามโครงการปรับปรุงการดำเนินงานตามแผนพัฒนาสตรี ของกรมการพัฒนาชุมชน จากกลุ่มสตรีเกษตรกรทั่วประเทศ 24,301 คน ได้ข้อมูลที่น่าสนใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมและโครงการต่างๆ ตลอดจนทัศนคติของสตรีชนบท ปรากฏว่าเกี่ยวกับการเข้ารับการอบรมซึ่งจัดโดยองค์การต่างๆ และส่วนราชการ มีสตรีร้อยละ 32 เคยรับการอบรมเรื่องการวางแผนครอบครัว ร้อยละ 12 เคยได้รับการอบรมด้านอาชีพและตัดเย็บเสื้อผ้า ในขณะที่เดียวกันก็พบว่า มีสตรีร้อยละ 72 จะว่างอยู่ในช่วงเดือนมีนาคมถึงเมษายน และสตรีในชนบทที่มีความต้องการที่จะออกไปประกอบอาชีพนอกบ้านเพื่อหารายได้ช่วยสามีถึงร้อยละ 85 ทั้งนี้เพราะสตรีในชนบทมักมีปัญหาเกี่ยวกับรายได้และสวัสดิการของครอบครัวรายได้ไม่พอกับรายจ่าย

ดังนั้นสตรีจึงต้องการมีความรู้เพิ่มขึ้น เพื่อเพิ่มโอกาสในการประกอบอาชีพ โดยสตรีต้องการความรู้ในการทำงานด้านเกษตร มากที่สุด คือ ร้อยละ 43.56 รองลงมา คือ ค้าขาย และบริการ ร้อยละ 40.44 และสุดท้าย คือ อุตสาหกรรมในครอบครัว ร้อยละ 72.36

ในปีเดียวกัน มาชะ ชิตะสังฆะ (2522:15-16) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทของสตรีไทยและฟิลิปปินส์ โดยมีวัตถุประสงค์ข้อหนึ่ง คือ เพื่อเสนอแนวนโยบายการพัฒนาสตรีชนบท ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ พบว่า

1. การจะให้สตรีมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท จะต้องอาศัยการสนับสนุนการใช้แรงงานผลิต และส่งเสริมศักยภาพให้เกิดประโยชน์เต็มที่ สตรีและเด็กหญิงควรได้รับการส่งเสริมการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบ ตลอดจนการฝึกอบรมให้รู้จักเพิ่มพูนรายได้แก่ครอบครัว และปรับปรุงระดับความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น
2. ความคาดหวังต่อการเพิ่มพูนรายได้ครอบครัวรองจากอาชีพหลัก ยังคงพอใจที่จะประกอบเกษตรมากกว่าจะเปลี่ยนไปหาวิธีการอื่น ทั้งนี้เนื่องจากว่าสตรีชนบททั้งสองประเทศยังมองไม่เห็นช่องทางในการประกอบอาชีพนอกเหนือไปจากการเกษตร ซึ่งพิจารณาเห็นได้ว่า โครงการพัฒนาสตรีของหน่วยงานต่างๆ ยังมุ่งที่จะส่งเสริมเฉพาะบทบาทดั้งเดิมของสตรีมากกว่าที่จะจัดกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้
3. บริการจากหน่วยงานต่างๆ ไปสู่สตรีชนบททั้งสองประเทศยังไม่เพียงพอ เช่น บริการสวัสดิการสังคมยังกระจายไม่ทั่วถึง จึงทำให้สตรีชนบทมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านอนามัยและโภชนาการน้อยมาก

และในปีเดียวกัน ภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ร่วมกับองค์การ ยูเนสโก (2522 : 5) ได้ทำการวิจัยเรื่อง " การศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท " ในแง่การให้ความรู้ที่มีเหตุผลตามหลักวิทยาศาสตร์แก่สตรีในชนบท เพื่อส่งเสริมให้สตรีในชนบทมีบทบาทในการพัฒนาสังคมให้มากขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ เองในหัวข้อ คือ ศึกษาโปรแกรมการให้การศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบที่จัดให้แก่สตรีในชนบท และศึกษาผลทางด้านสังคมและเศรษฐกิจที่มีต่อสตรี, ครอบครัวและสังคม

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้ ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างในพื้นที่เขตชนบท 4 แห่ง จากภาคต่างๆ 4 ภาค คือ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก และภาคใต้ และได้ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา 3 กลุ่ม ด้วยกัน คือ

1. กลุ่มหัวหน้าหน่วยงานที่ให้การศึกษาแก่สตรีทั้งในระบบและนอกระบบ จำนวน 24 คน

2. กลุ่มสตรีในเขตชนบท เขตที่เคยได้รับการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบ จำนวน 120 คน

3. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านกิจกรรมของสตรี จำนวน 12 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบเลือกตอบ และการสัมภาษณ์โดยมีแบบฟอร์มการสัมภาษณ์ ผลการวิจัย พบว่า

1. การจัดโปรแกรมการศึกษาทั้งในและนอกระบบที่ใช้กับสตรีในชนบทนั้น หน่วยงานเอกชนที่เข้าไปมีส่วนในการให้การศึกษาแก่สตรีในชนบททั้งในระบบและนอกระบบ คือ สภาอากาศ ซึ่งหลักสูตรที่เปิดสอนส่วนใหญ่เป็นหลักสูตรระยะสั้นทางด้านอาชีพต่างๆ รองลงมาเป็นเรื่องเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยและสันตนาการ และความรู้ทางด้านการศึกษาพื้นฐาน มีจำนวนน้อยที่สุด

2. เหตุผลในการจัดอบรมกรรมโดยทั่วไปเพื่อเป็นการยกมาตรฐานความเป็นอยู่ของสตรีในชนบทให้ดีขึ้น เหตุผลในการเข้าร่วมโปรแกรมของสตรีในชนบท เพราะต้องการมีความรู้เพิ่มมากขึ้น และเพื่อจะได้มีสถานภาพทางเศรษฐกิจดีขึ้น

3. ผลทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ ผู้เข้ารับการศึกษทั้งในระบบและนอกระบบ โรงเรียน มีความเห็นว่าการศึกษาที่ได้รับมีผลทางด้านเศรษฐกิจและสังคมโดยตรงต่อครอบครัวและชุมชน แต่ไม่ได้เป็นการเตรียมอาชีพใดอาชีพหนึ่งเจาะจงลงไป

ในปีพ.ศ. 2523 ชัตติยา กรรณสูตและคณะ (2523: 2, 180-181) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินผลงานของสภาสตรีแห่งชาติ พ.ศ. 2520-2522 โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อ

1. ศึกษาวิวัฒนาการในส่วนที่มีผลต่อการดำเนินงานของสภาสตรีแห่งชาติ ในปัจจุบันว่าเหมาะสมและเป็นไปตามเป้าหมายซึ่งกำหนดไว้ คือ การพัฒนาสตรีตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติหรือไม่

2. นำผลการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาองค์การและปรับปรุงงาน

3. ศึกษาว่าโครงการต่างๆของสภาสตรีแห่งชาติ สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาสตรีมากน้อยเพียงใด

วิธีการศึกษา คือ ทำการวิเคราะห์หน่วยงานภายในของสภาสตรีแห่งชาติ คือ โครงการทั้งหมดของสภาสตรีแห่งชาติ และวิเคราะห์องค์กรสมาชิก ซึ่งใช้วิธีคัดเลือก ตัวอย่างแบบ **purposive** จากวิธีการดังกล่าว จะได้ตัวอย่างจากจังหวัดในภาคเหนือ 3 จังหวัด ภาคกลาง 4 จังหวัด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5 จังหวัด และภาคใต้ 2 จังหวัด รวม 14 จังหวัด การวิเคราะห์หน่วยงานทั้ง 2 นี้ ใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสารและการสัมภาษณ์ ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ปัญหาในการดำเนินงานของสภาสตรีแห่งชาติ มีดังนี้

1. บุคลากร มีปัญหาดังนี้

1.1 บุคลากร เป็นอาสาสมัคร ซึ่งหลายคนดำรงตำแหน่งหลายตำแหน่ง ทำให้ไม่สามารถเสียเวลาให้แก่งานในความรับผิดชอบได้เพียงพอ

1.2 การบรรจุคนเข้าทำงานในหน่วยงานต่างๆขาดความสมดุสยในเรือ่งการกระจายคนอยู่มาก เช่น คณะกรรมการบางคณะมีคนทำงานมากกว่าจำนวนงาน

1.3 กรรมการของสมาคมส่งเสริมวัฒนธรรมหญิงจังหวัดต่างๆมักจะต้องโยกย้ายอยู่บ่อยๆ เช่น ย้ายติดตามสามี หรือย้ายโดยตำแหน่งของตนเอง ทำให้การทำงานขาดความต่อเนื่อง

1.4 บุคลากรที่จะต้องปฏิบัติงานประจำมีไม่พอ เช่น เจ้าหน้าที่สารบรรณ, เจ้าหน้าที่การเงิน เพราะมักลาออกเมื่อได้งานที่มั่นคงกว่า

2. งบประมาณ การกระจายเงินให้หน่วยงานสมาคมส่งเสริมวัฒนธรรมหญิงและโครงการต่างๆมีจำนวนจำกัด

3. การกำหนดนโยบายและแผนงาน ยังมีลักษณะเข้าใจยากและกว้างขวางครอบคลุมหลายเรื่องกว่าที่คาดว่าจะทำสำเร็จในช่วงเวลาและทรัพยากรที่มีอยู่และกลุ่มเป้าหมายกำหนดไม่แน่ชัด

4. การติดต่อสื่อสารระหว่างสภาสตรีแห่งชาติและองค์กรสมาชิก ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการยังไม่เพียงพอ

5. การติดตามและประเมินผลงาน ยังทำได้ไม่ครบถ้วนและเคร่งครัดนัก

การวิจัยครั้งนี้ยังเสนอแนะวิธีการดำเนินงานของสภาสตรีแห่งชาติ คือ

1. การจัดหน่วยงาน ควรเน้นงานหลัก 3 ด้าน ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะก่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้าของสตรีไทยโดยส่วนรวม คือ งานด้านสุขภาพอนามัย ด้านการศึกษา

ด้านอาชีพ โดยรวมโครงการที่ซ้ำซ้อนกันอยู่ให้เป็นโครงการเดียวกัน

2. การกำหนดประชากรเป้าหมาย ควรมุ่งที่กลุ่มเป้าหมายหลัก 2 กลุ่ม คือกลุ่มยากจนและกลุ่มที่พร้อมจะพัฒนา

3. การกำหนดโครงการ จะต้องมีความชัดเจน เพื่อขจัดปัญหาค้ำงานก้าวถ่าง และซ้ำซ้อนกัน

4. เงินทุน ทั้งสภาสตรีแห่งชาติ และสมาคมส่งเสริมวัฒนธรรมหญิง ควรรวมตัวกับหน่วยงานอื่นๆ เช่น หน่วยงานของจังหวัด เพื่อรณรงค์หาทุนรายใหญ่ร่วมกันปีละ 1 ครั้ง เพื่อลดเวลาที่กรรมการจะต้องออกหาทุนเรียไร หรือจัดกิจกรรมหาทุนเล็กๆน้อยๆ เป็นต้น และสภาสตรีแห่งชาติ ควรพยายามชี้แจง ความสำคัญของโครงการต่างๆ แก่รัฐบาล เพื่อขอรับทุนเป็นรายปี เป็นต้น

ในปีพ.ศ. 2524 เนาวรัตน์ พลายน้อยและคณะ (2524 : 3) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินผลโครงการพัฒนาความเป็นอยู่ของสตรีในชนบท จังหวัดอุบลราชธานี (พ.ศ. 2521-2523) โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (**Accidental Sampling**) ในท้องที่ 6 หมู่บ้าน ของจังหวัดอุบลราชธานี ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 118 คน เป็นผู้นำสตรี 51 คน เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานของโครงการ 23 คน และประชาชน 44 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์ผู้นำสตรี , แบบสอบถามเจ้าหน้าที่ และประชาชน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคาร์ยอยละ ซึ่งการวิจัยครั้งนี้พบว่า การประเมินโครงการพัฒนาความเป็นอยู่ของสมาคมวางแผนครอบครัวได้ผลดี สตรีมีความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัว ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากอาชีพเสริม รู้จักการโภชนาการ ถนอมอาหาร ปลูกผักสวนครัวเป็นการลดรายจ่ายของครอบครัว ส่วนปัญหาที่พบในการพัฒนาสตรีคือ

1. ระยะเวลาที่จะรวมกลุ่มของสมาชิกสตรีที่ดำเนินกิจกรรมต่างๆก็มีเวลาว่างไม่ตรงกัน

2. ทุนในการดำเนินงานค่อนข้างจำกัด

3. สตรีขาดความรู้ความเข้าใจในการหาแหล่งเงินทุน

ในปีเดียวกัน ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2525 : 48) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในสังคม การเมือง การปกครองของสตรีไทย ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ พบว่า โครงการพัฒนาสตรีของทั้งหน่วยงานรัฐบาลและเอกชน แม้จะมีการดำเนินงานอยู่หลายฝ่าย แต่ยังไม่ได้มีการจัดตั้งองค์กรอย่างเป็นทางการอย่างถาวร แต่อย่างไรก็ตามผลการศึกษาก็เป็นที่ยอมรับว่า โครงการต่างๆเหล่านี้ ได้วางรากฐานเบื้องต้น ทำให้เกิดความเข้าใจพื้นฐานแก่สตรีและบุรุษในสังคมให้เห็นความเท่าเทียมกันระหว่างชายและหญิงที่เข้ามามีส่วนร่วมในสังคม

และในปีเดียวกันนี้ วิบูลย์ลักษณ์ ทองเชื้อ และ พรทิพย์ สุวรรณโรจน์ (2525 : 3) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับ "สถานภาพเบื้องต้นทางการศึกษาและการเตรียมอาชีพสตรี" ประกอบการศึกษาเรื่อง " การศึกษาและเตรียมอาชีพหญิงไทย" ของคณะกรรมการวางแผนพัฒนาสตรีระยะยาว สรุปได้ว่า การศึกษานอกระบบโรงเรียน นั้นได้ขยายตัวมากขึ้น เพื่อเสริมความรู้แก่สตรีในค่านต่างๆ มีสตรีเข้ารับการศึกษา ในระดับต้นมากกว่าชายเล็กน้อย แต่อัตราส่วนนี้จะลดลงเมื่อระดับการศึกษาสูงขึ้น สำหรับสายอาชีพนั้น ขึ้นอยู่กับลักษณะของสายวิชาว่า สอดคล้องกับบทบาทดั้งเดิมของสตรีหรือไม่ วิชาที่สตรีนิยมเรียนมากที่สุด คือ คหกรรมศาสตร์ ส่วนวิชาที่มีแนวโน้มสูงมากขึ้น คือ สาขาธุรกิจ แต่ส่วนใหญ่เปิดสอนในระดับต้นๆ เป็นขั้นพื้นฐานเท่านั้น จากการสำรวจเกี่ยวกับเนื้อหาของการฝึกอบรมที่จัดขึ้นระหว่างพ.ศ. 2521-2523 ของคณะกรรมการวางแผนพัฒนาสตรีนั้น ปรากฏว่า มีเนื้อหาที่จัดขึ้นเพื่อสตรีถึง ร้อยละ 42.70 จัดขึ้นทั้งสองเพศร้อยละ 58.82 และในขณะที่จัดขึ้นเพื่อชายเพียง ร้อยละ 3.88 เท่านั้น หลักสูตรการฝึกอบรมทั้งที่เป็นหน่วยงานของรัฐและหน่วยงานเอกชนที่จัดขึ้นเพื่อสตรีส่วนใหญ่มุ่งบทบาทของการเป็นแม่บ้าน เช่น การทำอาหาร เสริมสวย คัดเย็บเสื้อผ้า และการประดิษฐ์ดอกไม้ โดยมองข้ามความสำคัญในการเพิ่มทักษะการผลิตโดยเฉพาะแก่สตรีในชนบทซึ่งมีบทบาทไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าผู้ชายเลย

ในปีพ.ศ. 2524 นิสา ชูโต (2524 : 56) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาตามอัชฌาศัย พบว่า วิทย์และวิทย์โทรทัศน์ (สถานีวิทยุ 226 สถานี สถานีวิทยุโทรทัศน์ 4 แห่งในกรุงเทพมหานคร 5 แห่งในส่วนภูมิภาคถ่ายทอดอีก 60 สถานี) จักรายการวิทยุเฉลี่ยร้อยละ 40-50 เป็นรายการบันเทิง ข่าวร้อยละ 20-27 โฆษณาสินค้าร้อยละ 6-11 สำหรับหนังสือพิมพ์และสิ่งพิมพ์ ปัจจุบันมี หนังสือพิมพ์และนิตยสารออกตามวาระต่างๆกัน 765 ฉบับในกรุงเทพมหานครและต่าง จังหวัด ปรากฏว่า เป็นข่าวสดและเนื้อหาสาระทั่วไปประมาณครึ่งหนึ่งของเนื้อที่ ทั้งหมด รองลงมาได้แก่ ความรู้และเรื่องวัฒนธรรมประมาณ 1 ใน 4 และ ประมาณ 1 ใน 5 ที่เหลือ เป็นบันเทิง กีฬา และเกมส์ต่างๆ

ในปีเดียวกันคณะทำงานวางแผนพัฒนาสตรีระยะยาว (2524 : 12) ได้ทำรายงานการวิเคราะห์เกี่ยวกับสถานภาพเบื้องต้นทางการศึกษาและการเตรียม อาชีพ พบว่า การวิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือพิมพ์และนิตยสารที่มีเนื้อหาที่จักรายการ ให้หญิง ปรากฏว่า ส่วนใหญ่เป็นการเสริมความงามและการอนามัย รองลงมา คือ คำนการอบรมเลี้ยงดูและการประกอบอาหาร และมีบ้างเล็กน้อยในเรื่องข่าว สารและการประกอบอาหารอื่นๆ ที่ปรากฏว่ามีน้อย ได้แก่ เนื้อหาความรู้ด้าน การศึกษาและสารความรู้ต่างๆ ตลอดจนการแนะนำการประกอบอาชีพ ส่วนความรู้ เกี่ยวกับกฎหมาย การทำนิติกรรมต่างๆ ตลอดจนความรู้รอบตัวและทักษะด้านการ ประกอบอาชีพในฐานะที่สตรีเป็นผู้หาเลี้ยงครอบครัวนั้น ปรากฏว่ามีน้อยมากหรือ เกือบจะไม่มีเลย

ในปีพ.ศ. 2525 อนงค์ พูนสุวรรณ อัจฉรา นวจินคา และพิงพิศ คุลยพัชร (2525 : 69) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การศึกษาการใช้เวลาของสตรี ในครอบครัวเกษตรกรไทย ในเรื่องการรับข่าวสารของประชากรทางสื่อมวลชน พบว่า

1. วิทย์ ประชาชนส่วนใหญ่ได้รับความสารทางวิทยุถึงร้อยละ 98.07 มีส่วนน้อยที่ไม่ได้รับข่าวสารจากวิทยุเพียงร้อยละ 1.92 ซึ่งอาจเป็นเพราะไม่มี เครื่องรับวิทยุ

2. โทรทัศน์ ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ได้รับข่าวสารทางโทรทัศน์ร้อยละ 71.76 ได้รับข่าวสารจากโทรทัศน์ 28.24

3. หนังสือพิมพ์ ประชาชนส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ร้อยละ 65.56 และไม่ได้รับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ร้อยละ 34.43

สำหรับการใช้เวลาในการรับฟังวิทยุ พบว่า สตรีส่วนมากสนใจฟังวิทยุเกือบทั้งวัน ซึ่งมีทั้งรายการข่าวและเพลง รวมทั้งละครวิทยุด้วย ส่วนรายการความรู้ต่างๆ เช่น เศรษฐกิจ การเมือง และกีฬา ไม่เป็นที่นิยม

การใช้เวลาในการดูโทรทัศน์ พบว่า ไม่ดูโทรทัศน์ร้อยละ 61.12 ดู 1-3 ชั่วโมง ร้อยละ 20.11 และดู 4-6 ชั่วโมง ร้อยละ 17.98

และสตรีเกษตรกรมีความเห็นว่า สื่อมวลชนให้ความรู้ร้อยละ 46.43 รองลงมา ไม่ได้รับความรู้เลย 38.31 และได้รับความรู้จากสื่อมวลชนปานกลาง ร้อยละ 2.87

งานวิจัยของต่างประเทศ

ชรีวาสทาวา (Shrivastava) (1980 : 2406 A) ได้ทำการวิจัย

เรื่อง **Non-formal Education Programs for Women in Indian Village : A Study of Social Change and Leadership Pattern.**

มหาวิทยาลัยโทรอนโต ประเทศแคนาดา ในปีค.ศ. 1980 โดยมีวัตถุประสงค์

- เพื่อ
1. ศึกษาสภาพของหมู่บ้าน
 2. หาเกณฑ์ในการคัดเลือกครู
 3. ศึกษาโครงการฝึกอบรมและการบริหารโครงการเพื่อนำไปสู่การพิจารณาจัดตั้งศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน สำหรับสตรีชนบทที่มีประสิทธิภาพ

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินงานในระหว่างปีค.ศ. 1978-79 ในหมู่บ้านในรัฐ Rajasthan และ Madhya Pradesh รัฐทางตอนเหนือของอินเดีย โดยสุ่มตัวอย่างประชากรจากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนขององค์การเอกชน (non-governmental organizations.) 40 แห่ง ซึ่งมีหลักสูตรการจัดการศึกษานอกโรงเรียน ดังนี้ คือ การอ่านออกเขียนได้, ทักษะการคิดเลข, การเกษตร, สุขภาพอนามัย, การตั้งครอบครัว

และการดูแลเด็ก เป็นต้น กลุ่มตัวอย่างประชากร ได้แก่ ผู้นำครูทุกคนในศูนย์การศึกษา
นอกโรงเรียนทั้ง 40 แห่ง และสตรีที่มาเข้าเรียนแต่ละ 10 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่ม
ตัวอย่างแบบง่าย ใช้เวลาในการศึกษาและเก็บข้อมูลเป็นเวลา 7 เดือนครึ่ง ข้อมูล
ที่เก็บได้นั้นมาจากศูนย์ศึกษานอกโรงเรียน 30 แห่ง (อีก 10 แห่งต้องตัดออกไป)
เป็นผู้นำครู 30 คน และผู้เรียนสตรี 203 คน เครื่องมือที่ใช้วิจัยคือ แบบสอบถาม, การ
สัมภาษณ์, แบบทดสอบ และการสังเกตการสอน

จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า

1. ผู้นำครูชายนั้นมีประสิทธิภาพมากกว่าครูหญิงในศูนย์ศึกษานอกโรงเรียน
สำหรับสตรี โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูชายที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปี และเป็นชนชั้นกลาง ครู
ที่ไม่เคยทำการสอนในศูนย์ศึกษานอกโรงเรียนที่อื่นจะสอนดีกว่าครูที่มีประสบการณ์
การสอนมาแล้ว และระดับการศึกษาของครูไม่ใช่ตัวแปรสำคัญในการแสดงถึงการสอนว่า
ดีหรือไม่

2. โครงการศึกษานอกระบบโรงเรียนจะมีประสิทธิภาพที่ขึ้นนั้น ขึ้นอยู่กับการ
บริหารและดำเนินงานมากกว่าขึ้นอยู่กับเงิน

3. ในการเลือกผู้นำครู จะต้องมีการฝึกหัดสอนก่อนโดยมีครูพี่เลี้ยงคอยให้
คำแนะนำ จะทำให้ได้ครูที่มีประสิทธิภาพ

บลาร์ (Blair) (1977: 5296-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง *The Club-
women as feminist : The Women's Cul ture Club Movement in the
United States, 1868-1914* โดยใช้วิธีการศึกษาเชิงประวัติศาสตร์ การ
วิจัยครั้งนี้ สรุปได้ว่า สตรีอเมริกันเริ่มเข้าร่วมงานอาสาสมัครในสังคมตั้งแต่ครั้งแรกของ
ศตวรรษที่ 19 โดยจัดตั้งเป็นสมาคมต่างๆ ขึ้น สตรีกลุ่มแรกที่เข้าร่วมกลุ่มกัน คือ *The
Domestic Women* เมื่อปีค.ศ. 1808 (พ.ศ. 2411) และในปีเดียว
กันกลุ่มสตรีในนิวยอร์กได้ร่วมกันจัดตั้งสมาคมสตรีที่มีอาชีพเดียวกัน คือ *New York
Career Women* ต่อมาก็ได้จัดตั้ง *New England Women's Club* สมาคมเหล่านี้
นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยพัฒนาความสามารถของสตรีในสมาคมและสตรีอื่นๆในเรื่องเกี่ยวกับ
สังคม ในปีพ.ศ. 2416 กลุ่มสตรีเหล่านี้ได้เข้าเป็นสมาชิกของ *The Association for
the Advancem ent of Women* ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพและ

ความสามารถของสตรี และกระตุ้นให้สตรีมารวมกลุ่มกัน ซึ่งหลังจากนั้นก็ได้อีกกลุ่มและสมาคมสตรีจัดตั้งขึ้นอีกหลายกลุ่ม โดยสตรีเหล่านี้ได้ให้ความสนใจในด้านวรรณคดี, ศิลปะ, คณิตศาสตร์, ประวัติศาสตร์และเหตุการณ์ปัจจุบัน รวมทั้งมีการฝึกความเชื่อมั่นและทักษะการพูดด้วย กลุ่มสตรีบางกลุ่มยังได้ร่วมเผยแพร่ลัทธิมานุษยนิยมด้วย ซึ่งในสมัยนี้ไม่ได้รับความสนใจจากสังคมอเมริกันที่กำลังเปลี่ยนแปลงมาเป็นสังคมแบบวัตถุนิยม

หลังจากนั้นก็มีการจัดตั้ง *The Women's Education and Industrial Unions* ในบอสตัน เพื่อทำการเผยแพร่วัฒนธรรมตามแนวคิดใหม่ ซึ่งกำหนดวิถีชีวิตของสตรีใหม่ เช่น สนับสนุนและเปิดโอกาสให้สตรีสามารถหาเงินได้เองจากการประดิษฐ์งานฝีมือ เช่น การตัดเย็บ, การทำขนม นอกจากนี้ยังมีการฝึกอบรมงานทางด้านคหกรรม, สังคม, การขาย, งานเสถียรและงานหัตถกรรมอื่นๆ

ในปีพ.ศ. 2433 มีการจัดตั้ง *The General Federation of Women's Club* ซึ่งมีกลุ่มและสมาคมสตรีมารวมกันเป็นจำนวนมากกว่า 1 ล้านคน ซึ่งทำให้หน่วยงานนี้มีสิทธิเสียงในการเสนอแนะต่อรัฐบาลในด้านความต้องการต่างๆ เช่น ความต้องการห้องสมุด, สวนสาธารณะและโรงเรียนอนุบาล ซึ่งทำให้คนอเมริกันยอมรับความสามารถของสมาคมและกลุ่มสตรีเพิ่มขึ้น ต่อมาสมาคมเหล่านี้ก็ได้ดำเนินงานด้านสิทธิสตรีเพื่อความเสมอภาคของสตรี

เชอรัม (Schram) (1980:820 -A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง *Determinants of Volunteer Work Participation by Married Women* โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่าตัวแปรอะไรบ้างที่ทำให้สตรีที่แต่งงานแล้วเข้าร่วมทำงานอาสาสมัคร ตัวอย่างประชากรที่ศึกษา คือ กลุ่มแม่บ้าน ที่มีอายุระหว่าง 18-65 ปี จำนวน 231 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสำรวจข้อมูลทั่วไป การวิจัยครั้งนี้พบว่า มีสตรีที่แต่งงานแล้วเพียง 117 คนเท่านั้น ที่เข้าร่วมทำงานอาสาสมัคร จากการวิจัยนี้พบว่า สตรีที่มีการศึกษาสูงมากเท่าไร ก็จะเข้าร่วมในงานอาสาสมัครสตรีมากขึ้นเท่านั้น นอกจากนี้ยังพบว่า ตัวแปรที่มีส่วนทำให้สตรีที่แต่งงานแล้วเข้าร่วมงานอาสาสมัคร คือ มีการศึกษาสูง, มีอายุน้อย, อาศัยอยู่กับพ่อแม่เป็นเวลานาน ก่อนแต่งงาน , เคยทำงานนอกบ้านมาก่อนการแต่งงาน เป็นต้น

จากผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศที่กล่าวมาจะเห็นว่า
องค์การเอกชนสตรีส่วนใหญ่มีบทบาทในการให้การศึกษาแก่สตรีโดยเน้นในเรื่อง การให้
ความรู้ด้านคหกรรม การบ้านการเรือน หัตถกรรมงานฝีมือ และการดูแลสุขภาพอนามัย
ของสตรีและครอบครัว แต่องค์การเอกชนก็ยังไม่สามารถดำเนินงานให้การศึกษาเพื่อพัฒนา
สตรีได้เต็มที่นัก ทั้งนี้เนื่องมาจากปัญหาและอุปสรรคหลายประการ อาทิ ปัญหาค่านงบ
ประมาณ หรือปัญหาค่านการประสานงาน เป็นต้น